בקילעא דרב אושעיא אתו ושאלו לרב אסי אמר להו לא שנו אלא לחולה המרגיל אבל לחולה לאונסו פטור מכלום א״ר יוסף אצטמיד חצביה דרב נחמן מכדי כולהו אמוראי ותנאי בדעזרא קמיפלגי ונחזי עזרא היכי תקן אמר אביי עזרא תקן לבריא המרגיל מ׳ סאה ובריא לאונסו ט׳ קבין ואתו אמוראי ופליגי בחולה מר סבר חולה המרגיל כבריא המרגיל וחולה לאונסו כבריא לאונסו ומר סבר חולה המרגיל כבריא לאונסו וחולה לאונסו פטור מכלום אמר רבא נהי דתקן עזרא טבילה נתינה מי תקן והאמר מר עזרא תקן טבילה לבעלי קריין אלא אמר רבא [א]עזרא תקן טבילה לבריא המרגיל מ׳ סאה ואתו רבנן והתקינו לבריא לאונסו ט׳ קבין ואתו אמוראי וקא מיפלגי בחולה מר סבר חולה המרגיל כבריא המרגיל וחולה לאונסו כבריא לאונסו ומר סבר לבריא המרגיל מ׳ סאה וחולה המרגיל כבריא לאונסו ט׳ קבין אבל לחולה לאונסו פטור מכלום אמר רבא [א]הלכתא בריא המרגיל וחולה המרגיל ארבעים סאה ובריא לאונסו תשעה קבין אבל לחולה לאונסו פטור מכלום: [ב]ת״ר בעל קרי שנתנו עליו ט׳ קבין מים טהור בד״א לעצמו אבל לאחרים ארבעים סאה ר׳ יהודה אומר מ׳ סאה מכל מקום ר׳ יוחנן וריב״ל ור״א ור׳ יוסי בר׳ חנינא חד מהאי זוגא וחד מהאי זוגא ארישא חד אמר הא דאמרת במה דברים אמורים לעצמו אבל לאחרים מ׳ סאה לא שנו אלא לחולה המרגיל אבל לחולה לאונסו ט׳ קבין וחד אמר כל לאחרים אפילו חולה לאונסו עד דאיכא מ׳ סאה וחד מהאי זוגא וחד מהאי זוגא אסיפא חד אמר הא דאמר רבי יהודה מ׳ סאה מכל מקום לא שנו אלא בקרקע אבל בכלים לא וחד אמר אפי׳ בכלים נמי בשלמא למ״ד אפי׳ בכלים היינו דקתני ר׳ יהודה אומר מ׳ סאה מכל מקום אלא למ״ד בקרקע אין בכלים לא מכל מקום לאתויי מאי לאתויי מים שאובין רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע ורבא (ברבי) בר שמואל כריכו ריפתא בהדי הדדי א״ל רב פפא הבו לי לדידי לברוך דנפול עילואי ט׳ קבין אמר להו רבא (ברבי) [בר] שמואל תנינא במה דברים אמורים לעצמו אבל לאחרים מ׳ סאה אלא הבו לי לדידי לברוך דנפול עילואי ארבעים סאה אמר להו רב הונא הבו לי לדידי לברוך דליכא עילואי לא האי ולא האי רב חמא טביל במעלי יומא דפסחא להוציא רבים ידי חובתן ולית הלכתא כוותיה:

מתני׳ [ג]היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא יקצר ירד [ב]לטבול אם יכול לעלות ולהתכסות ולקרות עד שלא תהא הנץ החמה יעלה ויתכסה ויקרא ואם לאו יתכסה במים ויקרא ולא יתכסה לא במים הרעים ולא [ד]במי המשרה עד שיטיל לתוכן מים [ה]וכמה ירחיק מהן ומן הצואה ד׳ אמות:

גמ׳ ת״ר היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק אלא יקצר היה קורא בתורה ונזכר שהוא בעל קרי אינו מפסיק ועולה אלא מגמגם וקורא ר״מ אומר אין בעל קרי רשאי לקרות בתורה יותר מג׳ פסוקים תניא אידך [ג]היה עומד בתפלה וראה צואה כנגדו מהלך לפניו עד שיזרקנה לאחוריו ד׳ אמות והתניא לצדדין ל״ק [ד]הא דאפשר הא דלא אפשר [ה]היה מתפלל ומצא צואה במקומו אמר רבה אע״פ שחטא תפלתו תפלה מתקיף ליה רבא והא [1]זבח רשעים תועבה אלא אמר רבא הואיל וחטא [ו]אע״פ שהתפלל תפלתו תועבה[ז]: ת״ר [ו]היה עומד בתפלה ומים שותתין על ברכיו פוסק עד שיכלו המים וחוזר ומתפלל להיכן חוזר רב חסדא ורב המנונא חד אמר חוזר לראש וחד אמר [ז]למקום שפסק לימא בהא קמיפלגי

מר

בקילעא. כניסת הבית חדר שלפני הטרקלין שקורין פורטיג״ו בלע״ז: **אלטמיד.** נתחזקו שבריו ונלמדו כלומר צורך לנו עוד בו: **וקא מיפלגי אמוראי.** רב דימי ורבין: **דאמר מר.** גבי עשר תקנות בב״ק בפרק מרובה: **אמר רבא הלכתא וכו׳.** אפלוגתא דאמוראי הוא דפסק רבא דפליגי אליבא דרבנן. מיהו השתא אנן כרבי יהודה בן בתירא נהגינן כדאמר רב נחמן לעיל ורב נחמן בר יצחק בתרא הוה: **לעצמו.** לעסוק בתורה לעצמו אבל ללמד לאחרים מ׳ סאה: **ור״י אומר מ׳ סאה מ״מ.** מ׳ סאה שאמרו בכל ענין שהן ולקמן מפרש לה: **חד מהאי זוגא וחד מהאי זוגא.** פליגי ארישא בפירושא דמילתא דת״ק: **אסיפא.** דר׳ יהודה: **ל״ש אלא בקרקע.** לא תימא מ״מ דר׳ יהודה לאכשורי בכלי אתא דאין כשר אלא מ׳ סאה בקרקע ולקמן בעי א״כ מאי מ״מ: **אבל לאחרים מ׳ סאה.** והכא נמי דלאפוקי אחרים ידי חובתן כלאחרים דמי: **דנפול עילואי.** לאו דוקא אלא טבלתי במ׳ סאה: **לא האי ולא האי.** לא הוצרכתי לא לזו ולא לזו שלא ראיתי קרי: **טבל.** ובירך. רגיל היה לעשות כן דהו״ל ללמד אחרים ובשאר ימות השנה לא היה טובל אלא נותן עליו ט׳ קבין: **ולית הלכתא כוותיה.** דכי היכי דלעצמו בנתינה לאחרים נמי בנתינה אי נמי דקיי״ל כרבי יהודה בן בתירא:

מתני׳ לא יפסיק. תפלתו לגמרי אלא יקצר כל ברכה וברכה ואומר כל הברכות בקוצר: **במים הרעים.** מים סרוחים: **עד שיתן לתוכן מים.** ובגמרא (לקמן כה:) (א) מפרש כמה מיא רמי ואזיל ומפרש לה בחסורי מחסרא והכי קתני לא יקרא אבל מי רגלים עד שיתן לתוכן מים: **וכמה ירחיק מהם.** ממי רגלים: **גמ׳ מגמגם.** במרוצה: **יותר מג׳ פסוקים.** כגון בבית הכנסת דאי אפשר לפחות כדתנן (מגילה פ״ג כג:) הקורא בתורה לא יפחות מג׳ פסוקים: **והתניא לצדדין.** א״צ להלך עד שתהא לאחוריו: **דאפשר.** לילך לפניו ילך לפניו עד שתהא לאחוריו: **לא אפשר.** כגון יש נהר לפניו מסתלק לצדדים:

דמר

ונחזי עזרא היכן תקן. בהרבה מקומות[א] (ב) גבי שאר תקנות לא פריך גמרא הכי אלא שאני הכא דדבר הרגיל בכל יום הוא על כן אנו זכורים: **ולית הלכתא כוותיה.** דטבילה בכל יום ארבעים סאה אלא אפילו לאחרים נמי סגי בתשעה קבין אי נמי הכי פירושו ולית הלכתא כוותיה אלא כר׳ יהודה בן בתירא דאמר דברי תורה אין מקבלין טומאה וי״מ דוקא לתורה[ב] אבל לתפלה צריך [ח]טבילה ופי׳ ר״י דלא שנא והטובל בערב יוה״כ אין לו לברך והמברך הוה ברכה לבטלה: [ט]**אלא דכולי עלמא חוזר לראש.** וה״ה דהו״מ לאוקמי דכולי עלמא אין חוזר לראש ומדלא מוקי הכי ש״מ דהלכה דחוזר לראש וכן לקמן (ג) בהדיא אמר ר׳ אבהו חוזר לראש ותימה דבמסכת ר״ה (דף לד:) א״ר יוחנן שמע תשע תקיעות בט׳ שעות ביום יצא אלמא תקיעות מצטרפות אע״ג דשהה כדי לעשות כולם וכן במגילה (פ״ב ד׳ יח:) נמי דאמרינן אמר רב אין הלכה כרבי מונא דאמר אם שהה חוזר לראש דקאמר נקוט דרב בידי בידך ואומר השר מקוצי דיש לחלק דשאני הכא דאין ראוי לקרות וכן לקמן (ד׳ כד:) דרבי אבהו אזל במבואות המטונפות דהתם כ״ע מודו דחוזר לראש אבל היכא דגברא חזי כמו מגילה ושופר כולי עלמא מודו דאינו חוזר לראש אלא למקום שפסק ורבינו יהודה פירש (ד) דהכא לא מצי למימר דכולי עלמא דאין חוזר לראש ובדשהה קמיפלגי דהא לכ״ע הוי גברא חזי כיון דאינו חוזר לראש אבל ודאי אי הו״מ למימר הכי הוה אמר ליה: **והא זבח רשעים תועבה.** פר״י דדוקא במקום שהיה יכול להסתפק ולתלות[ג] שיש שם צואה: **אע״פ שהתפלל תפלתו תועבה.** והוי מעוות לא יוכל לתקן ור״י פי׳ דיחזור ויתפלל: **ממתין עד שיכלו המים.** במשתין על גבי קרקע או ע״ג בגדים ואין שם טופח ע״מ להטפיח כדמשמע לקמן (ד׳ כה.) כגון דעביד טיף טיף שנבלעין מהרה כן פי׳ הרב רבי יוסף ומיהו נראה אפילו אם יש בהן טופח על מנת להטפיח מותרין כיון דמדאורייתא אין אסורין אלא כנגד העמוד בלבד ורבנן הוא דגזור וכיון שעומד כבר בתפלתו לא אטרחוהו רבנן לחזור בתפלה:

חיישינן

עין משפט נר מצוה

נג א מיי׳ פ״ד מהל׳ תפלה הלכה ו:
נד ב מיי׳ פ״ב מהלכות ק״ש הלכה ז [טור או״ח בב״י סוף סי׳ ע]:
נה ג ד מיי׳ פ״ד מהל׳ תפלה הל׳ ט סמג עשין י״ט טוש״ע או״ח סימן פא סעיף ב:
נו ה מיי׳ וסמג שם טוש״ע או״ח סימן עו סעיף ח:
נז ו ז מיי׳ שם הל׳ יג סמג שם טוש״ע א״ח סימן עח:

רבינו חננאל

ר׳ יוחנן וריב״ל ור׳ אלעזר ור׳ יוסי בר׳ חנינה חד מהאי זווא וחד מהאי זווא. פי׳, נמצאו תרי זווי ור׳ יוחנן וריב״ל זווא חד, ר׳ אלעזר ור׳ יוסי בר׳ חנינא זווא חד, חד מהאי זווא וחד מהאי זווא כגון ר׳ יוחנן ור״א ור׳ יהושע ור׳ יוסי, או איפכא ר׳ יוחנן ור׳ יוסי ור׳ יהושע ור״א. **מתני׳. היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק וכו׳.** והאידנא קיי״ל כר׳ יהודה בן בתירא וכזעירי דאמר בטלוה לטבילותא ואוקומה אדאורייתא, דליכא טבילה לבעל קרי ולמשמש מטתו אלא לתרומה וקודש בלבד. מיהו אשכחן דגדרו גדר והחמיר להן לטהר בנתינת ט׳ קבין מים עליהם. וכדרבא דאמר מדברי כולם נלמד חולה המרגיל ט׳ קבין, וכש״כ בריא. וה״מ בחולה שאינו מסתכן אבל חולה המסתכן פטור מכלום והרי הוא כבעל קרי שאין לו מים לטבול, וכמו הזבין והמצורעין שאין חוששין לא לטבילה ולא לנתינת ט׳ קבין אלא קורין כדרכן. וכיוצא בהן נשים ויולדות שמתפללות ומברכות כל ברכות שהן חייבות, וכדרבינא דאמר הילכתא נדה קוצה לה חלה כו׳. והא דרב חמי הוה טביל כל מעלי פסחא להוציא רבים ידי חובתן, אסיקנא [ד]לית הילכתא כוותיה, אלא אע״ג דלא טביל מפיק להו ידי חובתן. מיהו להתפלל כולי עלמא מחמירין ולא מצלו ואפי׳ בע״ק עד שיתן עליו ט׳ קבין מים, מדתנן היה עומד ונזכר שהוא בע״ק לא יפסיק אלא יקצר, שמעינן מינה שאסור להתפלל כשהוא בעל קרי. וכן עמא דבר שנהגו כל ישראל להמנע מן התפלה עד שיטהרו בנתינת ט׳ קבין מים, דר׳ יהודה ב״ב לא פטר אלא בדברי תורה אבל לתפלה לא פטר. והא דאמר ר׳ מאיר אין בעל קרי רשאי לקרות יותר מג׳ פסוקים, לית הילכתא כוותיה מדר״י בן בתירה. **אלא אמר רבא הואיל וחטא אע״פ שהתפלל תפלתו תועבה.** קיי״ל כרבא דהואיל דהיה לו לעיין אי מקום טהור הוא ולא עיין, תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל. **חד אמר חוזר לראש וחד אמר למקום שפסק.** וקיי״ל דחוזר למקום שפסק, חדא דתפלה מדרבנן היא ובדרבנן הלך אחרי המיקל. ועוד דמסתברא דהשתא הוא דאידחי ולא דחוי מעיקרא הוא, דבמאי אדחי, אי בהרגשת מי רגלים, קי״ל כמה דיכול לעמוד על עצמו לא מדחי.

מסורת הש״ס

א) ב״ק פב., ב) תוספתא פ״ב הי״א ע״ש, ג) [לעיל כא.], ד) [ע׳ פירש״י לקמן כה: ד״ה מי המשרה], ה) מגילה כז:, ו) [עי׳ תוס׳ ערכין סד. ד״ה שכור], ז) נ״א מאי תקנתא להדר וליצלי, ח) [ע׳ תוספות חולין קכב: ד״ה לגבל], ט) [שייך לדף כג.],

◆

תורה אור השלם

1. זֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה אַף כִּי בְזִמָּה יְבִיאֶנּוּ:
משלי כא כז

◆

הגהות הב״ח

(א) במשנה רש״י ד״ה עד שיתן וכו׳ ובגמ׳ פריך כמה: (ב) תוס׳ ד״ה ונחזי וכו׳ בהרבה מקומות. נ״ב בפרק אין עומדין דף ל״ג גבי הבדלה פריך תלמודא נמי הכי וצריך לומר ג״כ כמ״ש התוספות הכא: (ג) ד״ה אלא וכו׳ וכן לקמן. נ״ב סוף דף כ״ה: (ד) בא״ד ורבינו יהודה פירש. נ״ב עיין בספר נחלת צבי סימן ו׳ ס״ה תמצא באור לדברים אלו:

◆

מוסף תוספות

א. בתוס׳ רי״ש כתב, בכל דוכתא לא מיבעיא לן עזרא היכי תקון אלא הכא וכן לקמן גבי סדר הבדלה לפי שהוא דבר הרגיל בכל יום ובכל מוצש״ק וכו״ע שייכי בהו. ב. בתוס׳ רי״ש כתב, ולא כספר הישר שפי׳ דלתפילה לא נהוג. ג. בתוס׳ רי״ש הוסיף, אבל אינו מקום שיכול לתלות ולהסתפק בדבר לא מקרי זבח רשעים.

◆

לעזי רש״י

פורטיג״ו [פורק״א]. אכסדרה.

◆

מוסף רש״י

שותתין. קולי״ר בלע״ז שאינו ניתז למרחוק אלא נופל **ויורד כנגדו** (סנהדרין עז:).

◆

רב ניסים גאון

היה עומד בתפלה ונזכר שהוא בעל קרי לא יפסיק. אמרי׳ עלה בתלמוד ארץ ישראל [פ״ג הלכה ה׳] מתניתא ברבים אבל בינו לבין עצמו מפסיק וכר׳ מאיר ברם כר׳ יהודה אפי׳ בינו לבין עצמו אינו מפסיק כשאין לו מים לטבול אבל יש לו מים לטבול אפי׳ ר׳ יהודה מודה שהוא מפסיק: